
*Кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність*

УДК 347.965

DOI 10.33244/2521-1196.14.2019.155-163

В. І. Галаган,
д.ю.н., професор,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
ORCID ID 0000-0001-8224-0099;
О. Л. Дульський,
аспірант,
Національна академія
внутрішніх справ,
ORCID ID 0000-0002-6603-9069

ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА З ДОТРИМАННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Статтю присвячено висвітленню ряду проблем участі захисника під час проведення обшуку з метою дотримання прав та законних інтересів його учасників. Звернено увагу на неврегульовані й суперечливі положення, пов'язані з можливістю проведення обшуку за відсутності обшукуваної особи, розглянуті питання залучення стороною захисту спеціаліста, перекладача, заява відводу понятого. Запропоновано й аргументовано відповідні зміни й доповнення до Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: досудове розслідування, обшук, слідчий, прокурор, захисник, адвокат, представник, спеціаліст, понятий, перекладач.

В. И. Галаган, А. Л. Дульский. Процессуальная деятельность защитника по соблюдению прав и законных интересов участников производства обыска

Статья посвящена рассмотрению ряда проблем участия защитника во время проведения обыска с целью соблюдения прав и законных интересов его участников. Обращается внимание на неурегулированные и спорные положения, связанные с возможностью проведения обыска в отсутствие обыскиваемого лица, рассмотрены вопросы привлечения стороной защиты специалиста, переводчика, заявление отвода понятого. Предложены и аргументированы соответствующие изменения и дополнения в Уголовный процессуальный кодекс Украины.

Ключевые слова: досудебное расследование, обыск, следователь, прокурор, защитник, адвокат, представитель, специалист, понятой, переводчик.

Мета статті полягає у всебічному висвітленні ролі захисника у дотриманні прав та законних інтересів учасників проведення обшуку, залучених сторонами кримінального провадження.

Постановка проблеми. Обшук – одна з найбільш складних, трудомістких слідчих (розшукових) дій, що вимагають наявності різносторонніх знань. Особа, яка здійснює обшук (слідчий, прокурор), повинна володіти процесуальними питаннями і тактикою його проведення, мати в своєму розпорядженні методичні рекомендації щодо обшуку на різних об'єктах і у різних слідчій ситуаціях, знати можливості науково-технічних засобів, що використовують під час обшуку, та мати відповідні практичні навички. Визначені труднощі виникають і у зв'язку з примусовим характером обшуку, який викликає підвищене психологічне навантаження у його учасників. Під час проведення обшуку слідчий як сторона обвинувачення володіє обмеженою інформацією про умови і місце пошуку, об'єкти і предмети, що підлягають вилученню. Пошукова діяльність зазвичай здійснюється в ситуації тактичного ризику [1, с. 160].

Але проведення обшуку з ініціативи сторони обвинувачення покладає ряд завдань не лише на сторону обвинувачення, а й на сторону захисту. Насамперед захиснику як представнику сторони захисту потрібно прибути на місце проведення обшуку для того, щоб оцінювати дії слідчого, прокурора, слідкувати за дотриманням належної правової процедури, не допускати вчинення не передбачених законом дій з боку слідчого, оперативних працівників, спеціалістів, інших учасників цієї слідчої (розшукової) дії.

Аналіз останніх досягнень. Окремі проблеми проведення обшуку й забезпечення дотримання прав та законних інтересів його учасників досліджували В. Ю. Аббакумов, С. Ф. Денисюк, І. В. Канфуї, О. В. Капліна, Е. Є. Манівлець, Н. С. Моргун, М. А. Погорецький, О. А. Струць, В. М. Трофименко, В. Ю. Шепітько, О. Г. Шило та інші науковці. Але невирішеною залишається значна кількість проблем, пов'язаних за участі захисника під час проведення обшуку та завдань, спрямованих на дотримання прав та законних інтересів його учасників незалежно від того, якою стороною кримінального провадження їх залучено.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поза сумнівом, правоохоронна діяльність слідчого, прокурора сама по собі спрямована на забезпечення прав і законних інтересів особи. Ці посадові особи мають відповідні права та обов'язки із захисту прав і законних інтересів особи під час проведення обшуку й зобов'язані діяти, відповідно до них, для гарантування їхнього дотримання. Однак виникає питання: чи є для слідчого, прокурора обов'язок забезпечення прав і законних інтересів особи під час проведення обшуку основним і провідним. Адже головним їхнім завданням є швидке, повне та неупереджене розслідування у кримінальному провадженні, встановлення всіх обставин, що належать до предмета доказування, збирання й перевірка з цією метою усіх необхідних доказів. Виконання цього завдання вимагає високої дисциплінованості та злагодженості дій усіх учасників обшуку. Ця слідча (розшукова) дія має бути проведена наступально й цілеспрямовано. Для унеможливлення приховання від слідства, знищення, фальсифікації документів, що мають доказове значення, обшуки рекомендують проводити раптово, одночасно в усіх учасників злочину кількома групами відповідно до плану слідчих (розшукових) дій [2, с. 150–151].

Тож відповідь на поставлене питання може бути лише одна: слідчий, прокурор, які проводять обшук, покликані провести його так, щоб не було допущено під час його

проведення жодних порушень прав і законних інтересів особи. Лише слідчий, прокурор як уповноважені посадові особи мають право в межах своєї компетенції ухвалювати процесуальні рішення за сутністю проведення обшуку та зобов'язані забезпечувати права й законні інтереси будь-якої особи, незалежно від того, якою була мета її передудання у житлі чи іншому володінні. Особлива значимість цих обов'язків визначається ще й тим, що реалізація особою своїх процесуальних прав здійснюється саме через відповідну дію слідчого, прокурора.

Зокрема, одним з обов'язків сторони обвинувачення під час проведення обшуку є забезпечення присутності ряду осіб, а саме понятих, спеціалістів, перекладачів, свідків, представників підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності тощо. Присутність особи, яка займає приміщення, представників житлово-експлуатаційної організації чи місцевої ради народних депутатів, за чинним КПК України, більше не є обов'язковою. Замість цього законодавець зобов'язує слідчого, прокурора вжити належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Проте відсутність цих осіб, за чинним законодавством України, не є перешкодою для проведення обшуку.

У зв'язку з викладеним постає ряд питань, спрямованих на забезпечення прав та законних інтересів осіб, які займають певні приміщення, але через ряд причин відсутні на місці проведення обшуку. Наявність двох понятих та безперервний відеозапис повною мірою не захищають обшукувану особу від можливих фактів зловживання з боку сторони обвинувачення, не виключають можливості фальсифікації доказів. Вважаємо найбільш сприятливим вирішенням цього питання є залучення захисника особи, житло чи інше володіння якої має бути обшукане.

Обшук належить до заходів процесуального примусу, тож його проведення повною мірою має відповідати засадам кримінального провадження та гарантіям їхнього дотримання. Водночас, на нашу думку, законодавчий дозвіл на проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи без присутності власників або осіб, які його займають, ставить під сумнів об'єктивність проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії й можливість подальшого беззастережного використання отриманих доказів. З іншого боку, по-перше, ця особа може бути тривалий час відсутньою (перебування за межами місця проживання, хвороба або відрядження); по-друге, особа може не мати договору з адвокатом про надання їй правової допомоги, а його укладення за допомогою членів сім'ї чи близьких родичів призведе до затягування проведення обшуку. Вважаємо, що у цих випадках з метою дотримання прав і законних інтересів відсутньої на обшуку особи обов'язковою має бути участь захисника, адвоката або представника залежно від процесуального статусу особи, у якої має бути проведений обшук. За наявності договору такі особи мають бути запрошені стороною обвинувачення, а за його відсутності – їх запрошують через центр надання вторинної правової допомоги. З метою мінімізації розголосу захисник може викликатися не безпосередньо на місце проведення обшуку, а, наприклад, в прокуратуру або в орган досудового розслідування з тим, щоб у подальшому група у повному складі вирушила на обшук.

З огляду на зазначене пропонуємо перше речення частини 4 статті 236 КПК України викласти у такій редакції: «У разі відсутності осіб у житлі чи іншому володінні обов'язковим учасником проведення обшуку є захисник, адвокат чи представник. Копія ухвали у цьому випадку вручається зазначеним особам, а також залишається на видному місці у житлі

чи іншому володінні особи». Врахування висловленої пропозиції передбачає внесення доповнення до пункту 7 частини першої статті 14 Закону України від 2 червня 2011 року № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу» [3]. Необхідність такого доповнення пов'язана з тим, що для проведення окремої процесуальної дії може бути залучений не лише захисник (для захисту підозрюваного), а й адвокат (свідка чи особи, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені) чи як представник (потерпілого). Запропоновані нами доповнення до частини 4 статті 236 КПК України та до пункту 7 частини першої статті 14 вказаного закону передбачають законодавче врегулювання участі захисника, адвоката чи представника й гарантування ними забезпечення прав та законних інтересів осіб, які внаслідок різних причин відсутні на місці проведення обшуку.

З аналізу норм КПК України вбачається, що з метою надання консультативної допомоги під час проведення обшуку сторона захисту може заявляти клопотання щодо залучення спеціаліста певного профілю. У частині 1 статті 71 КПК України закріплене відповідне положення, що дає змогу обом сторонам кримінального провадження залучити спеціаліста – особу, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. Допомога спеціаліста, слушно зазначає М. Й. Кулик, полягає у: а) застосуванні пошукових приладів; б) виконанні доручень, що вимагають спеціальних знань і навичок (технік-будівельник, слюсар, водолаз); в) наданні консультацій з питань дотримання правил безпеки; г) наданні рекомендацій щодо перевірки місць можливого зберігання предметів, що відшукуються; ґ) наданні порад щодо вилучення знайдених предметів і порядку поводження з ними (під час відбору медикаментів, вибухових речовин та інших об'єктів, їхньої фіксації, упакування та транспортування) [4, с. 187].

Водночас у законодавстві не визначено, яким чином захисник може залучити спеціаліста до проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема обшуку. Натомість серед обов'язків слідчого відсутнє рішення щодо задоволення клопотання захисника про залучення спеціаліста для участі у проведенні обшуку. У практичній діяльності відомі лише поодинокі випадки запрошення спеціаліста захисником, зокрема з дозволу слідчого.

Виконання ухвали слідчого судді про проведення обшуку, як було зазначено раніше, в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису. Водночас така фіксація належить не лише до обов'язків сторони обвинувачення, а й сторони захисту також, відповідно до абзацу третього частини 1 статті 107 КПК України, надане право безперешкодного фіксування проведення обшуку за допомогою відеозапису. Оскільки проведення відеофіксації обшуку вимагає фахових знань не лише в аспекті володіння навичками роботи з технікою, але й має ряд тактичних та методичних особливостей фіксації результатів його проведення, виникає питання щодо механізму залучення спеціаліста стороною захисту та вимог щодо його фаховості. Адже у частині 1 статті 236 КПК України закріплене право лише слідчого, прокурора запросити спеціалістів з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань. Натомість про таке право сторони захисту ні у вказаній, ні в інших нормах цього кодексу не йдеться. З огляду на зазначене виникає суперечність між загальною нормою абзацу третього частини 1 статті 107 та спеціальною нормою частини 1 статті 236 КПК України у частині законодавчого врегулювання права сторони захисту запросити спеціаліста для участі у проведенні обшуку. З метою усунення цієї суперечності пропонуємо третє речення

частини 1 статті 236 цього кодексу викласти у такій редакції: «З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, сторони кримінального провадження для участі в обшуку мають право запросити спеціалістів». Вирішення цього питання саме таким чином надасть реальну можливість захиснику як стороні захисту залучати не лише фахівців для здійснення відеофіксації проведення обшуку, а й інших спеціалістів. Вони можуть надати дієву допомогу захиснику в частині виконання ним процесуальних обов'язків, спрямованих на збирання доказів та з'ясування обставин, що спростовують підозру, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного.

У законі не передбачено необхідності подання спеціалістом документів чи їхніх копій паспорта, диплома чи свідоцтва про закінчення відповідних сертифікованих курсів, виписки з трудової книжки тощо. До особи, залученої як спеціаліста, цілком слушно зазначає В. М. Тертишник, належать дві основні вимоги: бути не зацікавленою у результаті справи та мати необхідні для участі у слідчій дії спеціальні знання [5, с. 149]. Отже, якщо спеціаліст, який запрошений захисником та прибув на місце проведення обшуку разом з ним, відповідає цим вимогам, він також має право стати учасником цієї слідчої (розшукової) дії. Його основним завданням, як зазначено у частині 2 статті 71 КПК України, є надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонам кримінального провадження. Водночас у випадку, коли спеціаліст неналежно використовує свої права чи виконує покладені на нього обов'язки, слідчий, прокурор має право, відповідно до абзацу другого частини 3 статті 236 КПК України, заборонити йому вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню обшуку.

Обшук житла чи іншого володіння особи, обшук особи, як зазначено у частині 7 статті 223 КПК України, здійснюються за обов'язкової участі не менше двох понятих, незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії. Не заглиблюючись у питання щодо ролі понятих під час проведення процесуальних дій, що не є предметом нашого дослідження, зупинимось на ряді аспектів, пов'язаних за їхньої участі під час проведення обшуку.

На наше переконання, присутність понятих у більшості випадків є одним із засобів контролю за законністю дій слідчого, що створює перешкоду для можливого свавілля з його боку та гарантією для сторони захисту припинити такі дії, звернувшись до понятих з поясненнями, що саме було порушено під час проведення обшуку.

Поняті – це незацікавлені особи, які запрошені для участі під час проведення обшуку та присутні у процесі всіх дій слідчого й мають право робити зауваження, які заносяться до протоколу обшуку. Обов'язок забезпечити присутність понятих для посвідчення факту законного проведення цієї слідчої (розшукової) дії повною мірою належить стороні обвинувачення. Кількість понятих залежить від особливостей об'єктів, що обшуковують.

Наприклад, під час обшуку великих ділянок місцевості або відокремлених кімнат до складу групи можуть бути включені кілька слідчих і працівників оперативних підрозділів, що порізно проводять пошукові дії. У цих випадках у кожному з таких приміщень мають бути присутніми не менш ніж по двоє понятих, а також повинен здійснюватися безперервний відеозапис проведення обшуку. Важливим завданням захисника у цьому випадку є контроль за правильністю проведення обшуку, особливо у випадках, коли стороною обвинувачення оголошено про виявлення речей чи документів, що мають значення для розслідування. Захиснику важливо встановити, чи були присутні під час такого виявлення поняті, а якщо

так, то у якій кількості і чи сприймали вони безпосередньо факт відшукання речей чи документів. Якщо хоча б на одне з цих питань відсутня позитивна відповідь, захисник має зробити заяву, що, відповідно до частини 8 статті 236 КПК України, підлягає занесенню до протоколу обшуку. Під час подальшого розслідування захисникові важливо використати цей факт з метою доведення недопустимості доказів, отриманих, як зазначено у частині 1 статті 87 цього кодексу, внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Виходячи з норм КПК України запрошення незацікавлених у справі осіб, наприклад сусідів обшукуваного, колег по роботі, не суперечить чинному законодавству. Однак їм можуть стати відомі обставини особистого, зокрема інтимного, життя обшукуваного або інших осіб, які перебувають у житлі під час проведення обшуку. Серед них також можуть бути особи, які недоброзичливо налаштовані до обшукуваного. На вибір понять для участі у проведенні обшуку, на нашу думку, можуть також впливати національний і релігійний фактори. Тож кращим рішенням сторони обвинувачення є запрошення понять, не інформованих про осіб, у яких має проводитися обшук, але водночас добре знайомих з місцевою обстановкою, звичаями тощо.

Наразі у частині 1 статті 79 КПК України передбачені підстави для відводу спеціаліста, представника персоналу органу пробації, перекладача, експерта та секретаря судового засідання. Водночас зазначеною нормою не передбачено підстав та процесуального порядку відводу понять і розгляду відповідної заяви. За загальним правилом частини 2 статті 81 цього кодексу відводи під час досудового розслідування розглядає слідчий суддя. Однак, на нашу думку, зупинення проведення обшуку для того, щоб звернутися до слідчого судді для розгляду заяви про відвід понятого, не має доцільної потреби. Адже у цьому випадку таке зупинення не сприяє виконанню завдань кримінального провадження, зокрема забезпеченню швидкого, повного та неупередженого розслідування, а зволікання з проведенням обшуку може призвести до втрати чи пошкодження доказів. Крім того, якщо виходити з необхідності дотримуватися загального правила, існує небезпека використання цієї обставини стороною захисту з метою затягування проведення обшуку.

З огляду на зазначене, вважаємо за доцільне, з одного боку, закріпити в КПК України право сторони захисту заявляти клопотання про відвід понять та їхню заміну, якщо вони є знайомими за місцем проживання або роботи особи, у якій проводять обшук, та є зацікавленими особами, а з іншого – визначити відмінний від загального порядок вирішення питання про такий відвід. Тож пропонуємо частину 1 статті 79 КПК України після слова «Спеціаліст,» доповнити словом «пняті,», а після словосполучення «як спеціаліста,» доповнити речення словом «пнятого,» і далі за текстом. Відповідно, частину 2 статті 81 цього кодексу потрібно доповнити першим реченням такого змісту: «Відводи понятого/пнятих, заявлені стороною захисту під час проведення передбачених цим кодексом слідчих (розшукових) дій, розглядає слідчий, прокурор, зазначивши в протоколі підстави, що виключають можливість участі цих осіб. У цьому разі запрошуються інші пняті».

Враховання висловлених пропозиції надасть можливість: по-перше, завчасно визначити підстави, що перешкоджають участі понятого під час проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема обшуку; по-друге, оперативно вирішити за сутністю заявлене клопотання про відвід понятого; по-третє, продовжувати без суттєвої затримки проведення цієї процесуальної дії.

Істотна роль під час обшуку за участі осіб, що не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, належить перекладачу. Участь перекладача є важливою гарантією забезпечення засади мови, якою здійснюється кримінальне провадження, охорони прав і законних інтересів осіб, яких обшуковують. Перекладач допомагає встановити психологічний контакт з цією особою, забезпечує можливість спілкування між нею і слідчим, роз'ясняє особі, у якій проводиться обшук, або особам, присутнім під час обшуку, якщо вони також не володіють мовою судочинства, сутність події, що відбувається, передбачені для них права й обов'язки, зміст процесуальних документів тощо.

Пошук кваліфікованого перекладача має здійснювати сторона обвинувачення. Кримінальний процесуальний закон не забороняє запрошувати з різних фірм, компаній та інших структур перекладачів, що виконують у них роботи з перекладу. В окремих випадках певну допомогу у підборі кандидатури перекладача можуть надати пенсіонери, що проживають на території місця проведення досудового розслідування, студенти навчальних закладів, співробітники інших установ, які володіють необхідними мовами та державною мовою. Як свідчить проведений О. В. Мархевкою аналіз опитаних слідчих, вони найчастіше звертаються за наданням перекладацьких послуг до ВНЗ та навчальних установ (42 %), рідше – до професійних перекладачів (18,5 %). Непоодинокими є факти залучення як перекладачів будь-яких випадкових осіб, які володіють необхідною мовою (9,5 %) [6, с. 263–264]. Відповідно до частини 3 статті 29 КПК України слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому цим кодексом.

Водночас у частині 1 статті 68 КПК України зазначено, що у разі необхідності перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача (сурдоперекладача). Незважаючи на відсутність конкретної норми щодо запрошення перекладача стороною захисту для участі у проведенні обшуку, на наше переконання, такі дії можуть бути виконані захисником. Адже під час проведення обшуку його учасники дають пояснення, а на місці його проведення можуть бути вилучені документи. Про потребу перекладу пояснень та документів саме й зазначено у частині 1 статті 68 цього кодексу. Натомість необхідність перекладу показань може виникнути під час чи після проведення допиту та/чи одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, однак ці випадки виходять за межі нашого дослідження. З огляду на зазначене захиснику немає потреби звертатися до слідчого з клопотанням щодо залучення перекладача для його підзахисного, оскільки ці дії захисника охоплюють вказані норми частини 1 статті 68 КПК України.

З метою полегшення розпізнавання об'єктів, що відшуковують, до участі в проведенні обшуку можуть залучатися потерпілі й свідки. Тактично й процесуально грамотне використання їхньої присутності під час проведення обшуку дає можливість суттєво підвищити ефективність його проведення й оптимізувати весь процес розслідування. Водночас їхня участь передбачає й негативні моменти: впізнавання ними безпосередньо під час проведення обшуку шуканих об'єктів (речей чи предметів) виключає у подальшому показування їх для впізнавання відповідно до статей 228, 229 КПК України.

У ряді випадків, залежно від мети, виду обшуку або обстановки його проведення обов'язковою є присутність інших осіб. Для прикладу, якщо обшукують неповнолітнього, який проживає в інтернаті, гуртожитку, училищі тощо, обов'язковою є присутність педагога, у разі перебування під час обшуку в житлі важкохворого – лікаря, а під час проведення обшуку в приміщенні підприємства, установи, організації – їхніх представників. Участь цих осіб можна спрогнозувати під час підготовки до проведення обшуку, коли слідчий, здійснюючи вивчення особи, житло чи інше володіння якої потрібно обшукати, з'ясовує спосіб її життя, розпорядок дня, стан здоров'я, риси характеру особи, що обшукують, і членів її родини, відносини з рідними, близькими, родичами, сусідами і товаришами по службі, чи має особа транспортні засоби, собаку або іншу тварину, зброю і чи здатна ця особа чинити опір, покінчити із собою тощо.

Висновки і пропозиції. Таким чином, у КПК України не лише проголошено вимогу дотримання прав та законних інтересів учасників проведення обшуку, а й міститься обов'язок слідчого, прокурора створити умови та забезпечити можливість скористатися своїми правами, їх реалізувати. Важлива роль у досягненні вказаного завдання належить стороні захисту. Однією з найважливіших завдань процесуальної діяльності захисника на досудовому розслідуванні є забезпечення дотримання прав та законних інтересів учасників проведення обшуку, незалежно від того, якою стороною кримінального провадження – обвинувачення чи захисту – вони залучені. Гарантування цього завдання дозволяє особі, яку обшукують, самій особисто чи за допомогою захисника, адвоката чи представника доводити свою невинуватість чи меншу винуватість або встановлювати обставини, які пом'якшують чи виключають її відповідальність. Захисник як представник сторони захисту не лише використовує процесуальні засоби захисту та надає особі кваліфіковану юридичну допомогу. Він може сам активно брати участь під час обшуку, слідкуючи за законністю й обґрунтованістю його проведення, а також залучати до його проведення спеціаліста та перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Удовенко Ж. В. Криміналістика : конспект лекцій [текст] / Ж. В. Удовенко ; за заг. ред. В. І. Галагана. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 320 с.
2. Криміналістика : підручник / В. Д. Берназ, В. В. Бірюков, А. Ф. Волобуєв ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. – Харків : ХНУВС, 2011. – 666 с.
3. Про безоплатну правову допомогу : Закон України : від 2 червня 2011 року № 3460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
4. Кулик М. Й. Особливості проведення обшуку (при розслідуванні привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) / М. Й. Кулик // Митна справа. – 2015. – № 2 (98). – С. 183–188.
5. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / В. М. Тертишник. – 13-те вид., допов. і перероб. – Київ : Правова Єдність, 2017. – 824 с.
6. Мархевка О. В. Підстави та умови залучення перекладача до участі в кримінальному провадженні / О. В. Мархевка // Митна справа. – 2014. – № 2(92), ч. 2, кн. 2. – С. 259–277.

REFERENCES

1. Udovenko, Zh. V. (2016), Kryminalistyka: konspekt lektsii [Forensic science: a summary of lectures], V. I. Galagan (Ed.), Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv [in Ukr.].
2. Bernaz, V. D., Biriukov, V. V. & Volobuiev, A. F. (2011), Kryminalistyka : pidruchnyk [Forensic science: a manual], A. F. Volobuiev (Ed.), KhNUVS, Kharkiv [in Ukr.].
3. The Law of Ukraine «On Free Legal Aid» Pro bezoplatnu pravovu dopomohu № 3460-VI (2011, June 2), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> [in Ukr.].
4. Kulyk, M. Y. (2015), «Features of the search (in the investigation of appropriation, embezzlement of property or possession of it by abuse of authority)», Mytna sprava, No 2 (98), pp. 183–188 [in Ukr.].
5. Tertyshnyk, V. M. (2017), Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary of the Criminal Procedural Code of Ukraine] (13th ed), PravovaYednist, Kyiv [in Ukr.].
6. Markhevska, O. V (2014), «Grounds and conditions for engaging an interpreter to participate in a criminal proceeding», Mytna sprava, No 2 (92), Ch. 2., Kn. 2. pp. 259–277 [in Ukr.].

V. I. Galagan, O. L. Dul'skii. Process activity of a lawyer in observing the rights and legitimate interests of participants in conducting a search

The article is devoted to the coverage of several problems with the search and the participation of a lawyer in order to respect the rights and legitimate interests of its participants. Special attention has been paid to the controversial provisions related to the conduct of the search. In particular, the possibility of conducting this procedural action in the absence of the persons occupying the premises was studied, and the legislative consolidation of the obligatory participation of a defense counsel during such a search was proposed.

The unresolved issues of the involvement of a specialist as a person who possesses special knowledge and skills of the use of technical or other means and can provide consultations during a pre-trial investigation are investigated. Considered the possibility of involving the interpreter protection side in order to objectively fix the course and results of the search. It is concluded that the defender can independently invite an interpreter without asking the investigator with the relevant petition. It is considered and substantiated that the party has the right to file a petition for the removal of the witness in the presence of the grounds specified in the law.

Of all the issues discussed in the article, the necessity of making corresponding amendments and additions to the Criminal Procedural Code of Ukraine has been proposed and substantiated. The amendments are aimed at the procedural regulation of the parties involved in criminal proceedings during the conduct of the search and observance of the rights and legitimate interests of the persons who participate in it.

Key words: *pre-trial investigation, search, investigator, prosecutor, defense counsel, lawyer, representative, specialist, witness, interpreter.*

Стаття надійшла до редколегії 17 квітня 2019 року